

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 67 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 67 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3798>

ORTAOKUL BAHÇELERİNİN MEVCUT DÜZENLERİNİN İNCELENMESİ (SİVAS İL ÖRNEĞİ) ANALYZING THE PRESENT ORGANISATIONS OF SECONDARY SCHOOL GARDENS (SAMPLE OF SIVAS PROVINCE)

Soner KARADENİZ*
Mehmet ÇEBİ**
Murat ELİÖZ***

Öz

Bu çalışma Sivas 2. Eğitim öğretim bölgesindeki ortaokulların bahçelerinin mevcut düzenlerinin saptanması amaçlanmıştır. 2. Eğitim bölgesindeki 16 okuldan Fatih Sultan Mehmet Ortaokulu, Alpaslan Ortaokulu, Başöğretmen Ortaokulu, Seyrantepe Ortaokulu ve Nizamettin Sungur Ortaokullarında yapılmıştır. Araştırmaya 2018-2019 eğitim öğretim yılının Mayıs ayında okulların 7 ve 8'inci sınıflarında okuyan 105 kız (yaş ort 13,75± ,42) ve 99 erkek (yaş ort:13,82 ± ,38) olmak üzere toplam 204 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak Vural (2016), tarafından geliştirilen toplam 22 sorudan oluşan 5 likert ölçekli mevcut durum ve işlevleri anketi kullanılmıştır. Yapmış olduğumuz araştırmada; Tablo 3'teki soruların standart sapmaları 1,15 ile 1,61, Tablo 4'teki soruların standart sapmaları ise 2,32 ile 3,14 arasında olduğu ve okul bahçelerinin ihtiyacı karşılama düzeyleri ve kullanım alanları istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Çocukların sağlıklı yetişip gelişebilmesi için okul bahçelerinde ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterli donatı materyalinin, yeterli yeşil alanların, çocuk oyun alanlarının ve fiziksel performanslarını sergileyebilecekleri çeşitli spor alanlarının da bulunması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul, Okul Bahçesi, Çocuk Oyun Alanları.

Abstract

This study aim to determine present organisations of secondary school gardens in Sivas second education and training district. It was name at Fatih Sultan Mehmet Secondary school, Alpaslan Secondary School, Başöğretmen Secondary School, Seyrantepe Secondary School and Nizamettin Sungur Secondary School that take part in 16 schools in second education district. This study was conducted on 204 students including 105 girl students (age average 13,75± ,42) and 99 boy students (age average: 13,82 ± ,38) who they are 7 and 8 graders in may of 2018-2019 education year. 5 likert scale questionnaire of existing situations and functions that is developed by Vural (2016) and consists of 22 questions was used as data collection tool. In the study we did, it was seen that the standart deviations iof questions in Table 3 are 1,15 and 1,61, the standart deviations of questions in Table 4 are 2,32 and 3,14 and the areas of usage and levels of meeting the need of school garden are unsatisfactory. For healty development of children, adequate materials, adequate green fields, child playgrounds and various playfields where they are going to exhibit their physical performance must be found to be able to meet their needs in the school gardens.

* Milli Eğitim Bakanlığı, Fatih Sultan Mehmet Ortaokulu

** Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi

***Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi

Keywords: School, School Garden, Child Playgrounds.

1.GİRİŞ

Eğitimdeki sistem değişikliği sürekli değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmek için yenilenmekte bu yapısal değişiklikleri de gerekli kılmaktadır (Ünal, 2000) Bu nedenle eğitimin yapıldığı bina ve çevrelerinin eğitimcilerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veren, sürekli gelişip, değişen eğitim programlarının uygulanabileceği bir yer olarak tasarlanarak yapılması çok önemlidir (Karasolak, 2009). Bu kapsamda eğitim sisteminin en önemli ögesi olan okullar öğrencilere istenen davranışların kazandırılmasında ve toplumların gelişip ilerlemesinde önemli bir paya sahiptir (Özen ve ark., 2015, Aksu ve ark., 2011).

Giderek teknolojik olarak takıntılı ve bağımlı bir dünyada, çocuklar her zamankinden daha fazla zihinsel ve ruhsal gelişim için sosyal alanlara ihtiyaç duyarlar (Mooney, 2003). Okullar öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlendiğinde çocukların sosyal ve kültürel faaliyetlere katılarak birçok alanda gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle okul bahçelerinin düzenlenmesinde öğrenci ve öğretmenlerin de sürece dahil edilmesi önemlidir (Benayas et al. 1987; Harvey, 1989; Whiren, 1995; Kelkit ve Özel, 2003; Malone ve Tranter, 2003; Algan ve Uslu, 2009; Özdemir, 2011; Şişman ve Gültürk, 2011).

Okul bahçeleri, buldukları alana estetik bir görünüm sağlayarak okul çağı çocuklarının aktif-pasif rekreasyon ihtiyacını karşılayan ve eğitici olan açık-yeşil alanlardır (Yılmaz, 1995). Ayrıca okul bahçeleri okulda bulunan çocukların fiziksel aktivite düzeylerini artırdığı gibi çocukların daha az sedanter hareket yapmalarını da önler (Wells ve ark; 2014). Okul bahçeleri verilen ders aralarında bir önceki dersin zihinsel yorgunluğunu atıp bir sonraki derse daha verimli katılımını sağlayan çocukların kendilerini rahat hissettikleri, iletişim becerilerini geliştirdikleri ve farklı türde fiziksel aktivite yaptıkları alanlar olarak düzenlenmelidir (Sakıcı, 2019). Bu şekilde düzenlenen alanlar çocukların akademik, sosyal ve sağlıkla ilgili alanlarda öğrenimini arttırmaktadır (Ozer, 2007). Aktif ve yaratıcı oyun alanlarından yoksun okul bahçeleri çocukların hayal gücünün gelişmemesine ve boş zamanlarını verimli kullanmayıp şiddet kullanmalarına neden olmaktadır (Sakıcı, 2019).

Bu çalışmanın amacı Sivas il merkezindeki ortaokul bahçelerinin mevcut durum işlevlerini belirlemeye yönelik olarak yapılmış ve ihtiyaçların belirlenerek neler yapılabileceği konusuna odaklanmıştır.

2.MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmaya, Sivas'ta 2. eğitim öğretim bölgesinde öğrenim gören 7 ve 8'inci sınıfta okuyan toplam 204 ortaokul öğrencisi (kız: n=105; erkek n=99) gönüllü olarak katılmıştır. Sivas 2. Eğitim bölgesindeki 16 okuldan 5 tanesi rasgele seçilmiştir. Bu okullar Fatih Sultan Mehmet Ortaokulu, Alpaslan Ortaokulu, Başöğretmen Ortaokulu, Seyrantepe Ortaokulu ve Nizamettin Sungur Ortaokuludur. Her bir okul bir tabaka kabul edilerek orantılı seçim yöntemiyle kız ve erkek öğrenci sayıları belirlenmiştir. Okullardaki her bir sınıfa ait şubeler bir küme olarak kabul edilerek her sınıf ve şubeden örnekleme yöntemiyle öğrenciler seçilmiş ve araştırma 2018-2019 Eğitim-Öğretim dönemi Mayıs ayında yapılmıştır.Çalışmaya dahil edilen katılımcılara (Vural, 2016) tarafından geliştirilen toplam 22 sorudan oluşan 5 likertli Mevcut Durum ve İşlevleri anket uygulanmıştır.

2.1.İstatiksel Yöntem

Tüm veriler SPSS versiyon 21'e kodlanarak girilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadıklarına Komogorov-Simirnova ve Shapiro-Wilk testleri ile analiz edilmiştir. Normal dağılım gösteren değişkenlere parametrik testler, normal dağılım göstermeyen testlerde parametrik olmayan testler uygulanmıştır.(P <0,05) anlamlı olarak kabul edilmiştir. Okul bahçelerinin mevcut durumu ile işlevlerini belirlemeye yönelik Likert tipi 22 madde için frekans (f), 82 yüzde (%), ortalama değer (\bar{X}) ve standart sapma (ss) hesaplanmıştır.

3.BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri

Değişkenler	Kız	Erkek	Toplam
	n = 105 X ± SS	n = 99 X ± SS	n = 204 X ± SS
Yaş (yıl)	13,75 ± 0,43	13,82 ± 0,38	13,78 ± 0,41
Boy (cm)	160,62 ± 10,99	165,29 ± 10,07	163,23 ± 10,86
Vücut ağırlığı (kg)	49,58 ± 8,90	54,47 ± 10,84	51,96 ± 10,17

Tablo 1'e göre çalışmaya dâhil edilen öğrencilerin yaş, boy, vücut ağırlığına ait ortalama ve standart sapma değerleri sırasıyla 13,78±0,41; 163,23±10,86; 51,96±10,17 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf, frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kız	105	51,2
Erkek	99	48,8
Toplam	204	100,0
Sınıf	f	%
7. Sınıf	44	21,5
8. Sınıf	161	78,5
Toplam	205	100,0

Öğrencilerin % 21,5'i 7. sınıf, % 78,5'ise ise 8. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin % 51,2'inin kız, % 48,8'i ise erkektir.

Tablo 3. Öğrencilerin okul bahçelerinin yeterlilikleri konusundaki, frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları

Sorular	Toplam		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Okulumuzun bahçesi													
Her sınıf düzeyindeki çocuğun ihtiyacına göre düzenlenmiştir	204		35	17,1	54	26,3	59	28,8	40	19,5	17	8,3	2,7
Yeterli sayıda ağaç ve yeşil alan bulunmaktadır	204		57	27,8	52	25,4	38	18,5	38	18,5	20	9,8	2,5
Teneffüslerde dinlenmemiz için yeterli kadar oturma birimi bulunur	204		52	25,4	50	24,4	46	22,4	50	24,4	17	8,3	2,6
Zemin döşemesi koşma, oyun oynama ve spor	204		46	24,4	50	24,4	40	19,5	47	22,9	22	10,7	2,7

yapmamıza elverişlidir													
Yeterli miktarda oyun elamanları bulunur	204	42	20,5	49	23,9	51	24,9	40	19,5	23	11,2	2,7	
Tırmanma, atlama ve koşma gibi fiziksel etkinlikleri yapmamıza uygun olarak düzenlenmiştir	204	72	35,1	65	31,7	33	16,1	26	12,7	9	4,4	2,1	
Sportif faaliyetler yapmamız için yeterlidir	204	41	20,0	59	28,8	45	22,0	49	23,9	11	5,4	2,6	
Çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetleri gerçekleştirmemiz için uygundur	204	31	15,1	59	28,8	62	30,2	37	18,0	16	7,8	2,7	
Düzenlenirken benimde görüşüm alınır	204	104	50,7	40	19,5	34	16,6	16	7,8	11	5,4	1,97	
Teneffüslerde bahçede koşarken başka arkadaşlarımla çarpışma tehlikesi yaşıyorum	204	44	21,5	43	21,0	20	9,8	24	11,7	74	36,1	3,20	
Okul bahçesinin mevcut çevre düzenlenmesini beğeniyorum	204	65	31,7	37	18,0	53	25,9	24	11,7	26	12,7	2,5	

Sorulan soruların standart sapmaları ise **1,15 ile 1,61** arasında değişmektedir. Bu sonuçlara göre okul bahçelerinin yeterliliği ile ilgili öğrenci görüşleri “katılmıyorum” ile “ile kararsızım” arasındadır. Bu sonuçlara göre okul bahçelerinin mevcut durumları öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılayacak düzeyde değildir.

Tablo 4. Okul bahçelerinin işlevlerini yerine getirme durumları ile ilgili, frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları

Sorular	Toplam		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Okulumuzun bahçesi													\bar{X}
Okulun bahçesi yeni şeyler öğrenmeye katkı sağlar	204	34,1	70	26,3	54	20,0	41	11,7	24	16	7,8		2,32
Okul bahçesinin istediğim gibi bir düzenlemeye sahip olması başarıyı etkiler	204	15,6	32	21,0	43	25,4	52	19,0	39	39	19,0		3,04
Okulumuzun bahçesi çevre bilinci(yere çöp atmama çevreye zarar vermeme gibi alışkanlıklar) kazanmamıza katkı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir	204	19,5	40	22,9	47	27,8	57	19,5	40	21	10,2		2,78
Okulumuzun bahçesi psikolojik olarak rahatlama katkı sağlayacak biçimde	204	29,8	61	25,4	52	23,4	48	12,7	26	18	8,8		2,45

düzenlenmiştir

Okul saatleri dışında da sık sık okul bahçesinden yararlanırım	204	81	39,5	45	22,0	27	13,2	34	16,6	18	8,8	2,33
Eğitim süresi içinde okul bahçesinden yeterli kadar yararlanıyorum	204	46	22,4	50	24,4	48	23,4	34	16,6	27	13,2	2,73
Derslerde okul bahçesini kullanıyoruz	204	72	35,1	47	22,9	43	21,0	26	12,7	17	8,3	2,36
Çevremde bulunan nesnelerin renkleri motivasyonumu etkiler	204	47	22,9	41	20,0	44	21,5	40	19,5	33	16,1	2,85
Okul bahçesinde göze hoş gelmeyen görüntüler dikkatimi dağıtır	204	35	17,1	45	22,0	33	16,1	39	19,0	53	25,9	3,14
Çevremde olup bitenlerle ilgilenmem	204	63	30,7	44	21,5	47	22,9	28	13,7	23	11,2	2,53
Sıkılmadan zaman geçireceğim bir yerdir	204	46	22,4	50	24,4	46	22,9	41	20,0	21	10,2	2,71

Okul bahçelerinin işlevlerini yerine getirip getirmediği ile ilgili öğrencilerden alınan veri sonuçlarının ortalamaları **2,32** ile **3,14** arasında, standart sapmaları ise 1,15 ile 1,61 arasında olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre okul bahçelerinin işlevlerini yerine getirmede yetersiz olduğunu göstermektedir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Hızlı nüfus artışı ve göç kentsel alanlarda sorun ve problemler ortaya çıkmasına neden olmuştur (Vural, 2016). Bu sorunlardan biride sürekli artan nüfusun ihtiyacı karşılayacak düzeyde eğitim binası ve alanlarının yetersizliğidir (Yılmaz, 1995). Türkiye de okullar coğrafi koşulları dikkate alınmadan tek tip mimari projeler olarak tasarlanıp tüm bölge ve şehirlerde bu binalar yapılmıştır (Yılmaz, 2012). Oysa eğitim ihtiyacını karşılayacak bina ve açık alanlar yeterli ölçüde iç ve dış mekân bulunduracak şekilde planlanmalıdır (Aksu ve ark, 2011). Okul bahçelerinde çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilecek farklı kullanım alanları barındıran bölümlerin olabilmesi için öğrencilerin etkin katılımının gerekli olduğu tezine varmıştır (Özdemir, 2019). Eğitim alanlarının ihtiyacı karşılayacak şekilde planlamanın yapılabilmesi için mevcut durum ve sorunları belirlemek önemlidir (Çelik, 2012). Okul için planlanan alanlarda okulların mimarisi ve işlevselliği kadar okul bahçeleri için ayrılan yerlerde öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek düzeyde planlanmalıdır (Vural, 2016). Çünkü bu alanlar çocukların fiziksel ve ruhsal bakımdan sağlıklı bireyler olarak gelişebileceği; sosyal, duyuşsal ve fiziksel becerilerini geliştirdikleri yerlerdir (Aslan ve Özalp, 2011;Vural, 2016).Yapmış olduğumuz araştırmada; Tablo 3'teki soruların standart sapmaları 1,15 ile 1,61, Tablo 4'teki soruların standart sapmaları ise 2,32 ile 3,14 arasındadır. Elde edilen bu sonuçlara göre okul bahçelerinin ihtiyacı karşılama düzeyleri ve kullanım alanları istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Bu konu ile ilgili yapılmış olan birçok çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Bildir (1995), Çanakkale de yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre birçok okulda araç-gereç ve altyapı eksikliğinin tüm okullarda özellikle ilkokullarda önemli boyutta olduğunu belirtmiştir. Terzioğlu (2005), yapmış olduğu araştırmada okulların genel görünümü ve fiziki bakımdan uygunluğu eğitim öğretim kalitesini etkilediği saptamıştır. Karasolak ve Sarı, (2011), Adana ili Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde yaptıkları araştırmaya göre okulun genel ve fiziki mekân uygunluğu iyi olan okulla da öğrenci ve öğretmenlerin okula karşı olumlu baktıkları, mimari özellikleri kötü olan okullar da ki öğrenci ve öğretmenlerin ise okula karşı olumsuz duygular geliştirdiğini ortaya çıkartmıştır. Yılmaz (2012), Afyonkarahisar'a bağlı

Emirdağ ilçesindeki yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre ilköğretim okullarının fiziksel yapılarının eğitim öğretim açısından uygunluğunun değerlendirilmesinde yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çelik (2012), yaptığı çalışmada anayol üzerinde okulların bulunduğunu ve bunların trafiğin etkisinde kaldığını, trafo bitişğinde de okulların bulunduğunu, ayrıca hiç açık alanı bulunmayan okullarında mevcut olduğunu, anaokulları arsında çocuk başına düşen açık alan miktarı arasında da büyük farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Karatekin ve Çetinkaya (2013), Manisa il merkezindeki 32 ilköğretim okulunun bahçesini araştırma kapsamına almış ve araştırma sonuçlarına göre okul bahçelerinin öğrencilere etkili bir çevre eğitimi verecek düzeyde ve büyüklükte olmadığını belirtmiştir. Akbaba ve Turhan (2016), Van ilinde yapmış olduğu araştırma sonucuna göre okul bahçelerin de yeterli yeşil alanların bulunmadığını tespit etmiştir. Sakıcı (2019), Kastamonu şehir merkezindeki 8 ilköğretim okulun üzerinde yapmış olduğu çalışma sonucuna göre okul bahçeleri öğrencilerin ders ve ders dışı etkinliklerde kullanımı yanı sıra fiziksel ve sosyal olarak gelişmeleri içinde yeterli özelliğe sahip olmadığını belirtmiştir. Yapmış olduğumuz çalışmada yukarıda belirttiğimiz çalışmalarla benzerlik göstermesi Türkiye genelindeki birçok okul bahçesinin ihtiyacı karşılama ve kullanım alanları bakımından istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak; okul bahçeleri, yalnızca asfalt ve betondan oluşan, çocukların teneffüs ve boş zamanlarında kullandıkları geniş alanlar olarak değil, çocukların fiziksel, sosyal ve ruhsal olarak kendilerini geliştirebilecekleri mekânlar olarak düzenlenmeli ve bu doğrultuda değerlendirilmelidir. Çocukların sağlıklı yetişip gelişebilmesi için okul bahçelerinde ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterli donatı materyalinin, yeterli yeşil alanların, çocuk oyun alanlarının ve fiziksel performanslarını sergileyebilecekleri çeşitli spor alanlarının da bulunması gerekmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalarda öğrencilerin görüş ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak uygulanmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz. Okul binalarında olduğu gibi pilot okullar oluşturulup bu örnek okulların ihtiyaçları giderip gidermedikleri kontrol edildikten sonra bu uygulamanın Türkiye çapında uygulanmasının öğrencilerin okula gelme istekleri ve okul başarıları gibi konularında olumlu etkileri olacağını söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Akbaba, A., Turhan, M. (2016). İlköğretim binalarının fiziksel sorunlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Van il örneği). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12):341-357.
- Aksu Ö, Demirel Ö, Bektaş N. (2011). Trabzon kenti ilköğretim okul bahçelerinde donatı elemanları üzerine bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2011; 1(3): 243-254.
- Algan, H., Uslu, C. (2009). İlköğretim okul bahçelerinin tasarlanmasına paydaş katılımı. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22(2): 129-140.
- Benayas, J., de Lucio, J. V. and Bernaldez, F. G. (1987). Environmental Attitude Shifts as Revealed by Landscape Tastes and Activity Preferences. *The Environmentalist*, 7(1): 21-30.
- Bıldır, C. (1995). *İlköğretim okullarının amacına ulaşma derecesi Çanakkale ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, TODAİE, Ankara.
- Çelik, A. (2012). Okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan kullanımı: Kocaeli örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1): 79-88.
- Harvey, M. R. (1989). Children's Experiences with Vegetation. *Children's Environments Quarterly*, 6(1): 36-43.
- Karasolak, K. (2009). *Mimari özellikleri farklı İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin okullarının bina ve bahçeleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.
- Karasolak, K., Sarı, M. (2011). Mimari özellikleri farklı okullardaki öğrenci ve öğretmenlerin okullarının binası hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(40):132-154.
- Karatekin, K., Çetinkaya, G. (2013). Okul bahçelerinin çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi (Manisa il örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27):3017-315.
- Kelkit, A. ve Özel, E. A. (2003). Research on the Determination of Physical Planning of School Gardens in Çanakkale City. *Journal of Applied Sciences*, 3(4): 240-246.
- Malone, K. and Tranter, P. (2003). Children's Environmental Learning and the Use, Design and Management of Schoolgrounds. *Children. Youth and Environments*, 2003;13(2):87-137
- Mooney, E. (2003). *Division of education school of business, education and leadership*. Dominican University of California.
- Ozer, E. (2007). The effects of school gardens and schools: conceptualization and considerations for maximizing development. *Healthy Education & Behavior*, 34(6): 846-863.
- Özdemir, A. (2011). Bir okul bahçesinin değişimi: Bartın Akpınar ilköğretim okulu peyzaj projesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(3): 267-276.

- Özdemir, A. (2019). Çocukların peyzaj tasarım sürecine katılım deneyimleri. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*,56 (3):383-394.
- Özen, M., Polat, H., Gündüzalp, S., Yaraş, Z. (2015). Eğitim kurumlarında SWOT analizi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(1): 1-28.
- Sakıcı, Ç. (2019). İlkokul bahçe tasarımlarının değerlendirilmesi: Kastamonu örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 2019;12(64): 361-366.
- Şişman, E.E. ve Gültürk, P. (2011). İlköğretim Okul Bahçelerinin Peyzaj Planlama ve Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi: Tekirdağ Örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 53-60.
- Ünal, S. (2000). İlköğretim okullarının bina standartlarına uygunluğu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel sayı: 74-79
- Terzioğlu, E. (2005). *İlköğretim okulu binalarının fiziksel özellikler bakımından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vural, H. (2016). *Erzurum kenti okul bahçelerinin fiziki yeterlilikleri ve peyzaj tasarım sonrası eğitime katkılarının analizi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz, H. (1995). Erzurum kenti okul bahçelerinin peyzaj mimarlığı ilkeleri yönünden incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 26(4):537-541.
- Yılmaz, A. (2012). İlköğretim okullarının fiziksel yapılarının eğitim ve öğretim açısından değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(28):77-107
- Wells, N., Myers, B., Henderson, C. (2014). School garden and physical activity: A randomized controlled trial of low-income elementary schools. *Preventive Medicine*, 69: 27-33.
- Whiren, A. P. (1995). Planning a Garden from a Child's Perspective. *Children's Environments*, 12(2): 111-122.